СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 175. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 31-го липня 1939. No. 175. Jersey City, N. J., Monday, July 31, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕНАТ ДАЛІ ОБМЕЖУЄ ПРОЄКТИ УРЯДУ

ВАШИНГТОН. — Фінансові проєкти уряду знов зазнали з боку сенату тяжкого удару. Сенат обтяв проєкт уряду дати позички ріжним „поплатним" підприємствам суму двох і пів біліона долярів, на одну третину, себто 850 міліонів долярів. Обтято позецію на шляхи у висоті 500 міліонів та позицію 350 міліонів на поправи залізничих вирядів.

ДЕМОКРАТИЧНИЙ „КОКУС" ЗА ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Конґресмени Демократичної Партії мали свої збори, звані „кокус", на яких були приявні 189 конґресменів. Всі вони однодушно ствердили, що треба задержати дисципліну внутрі Партії й треба піддржувати президента. Та водночас вони не хотіли точно висказатись, у чому саме вони мусять його піддержувати. До точного означення не приходило тому, щоб часом замісць згоди не викликати ще більших ріжниць.

$25,000 НАГОРОДИ ЗА БАНДИТА.

НЮ ЙОРК. — Окружний прокуратор Дюі домагається від міста назначення $25,000 нагороди за схоплення, живого, або мерлого, ґенґстера Луіса Бухгальтера, званого також Лепке. Цей ґенґстер систематично вимордовує всіх своїх бувших спільників, а також ті особи, які щонебудь про нього знали. Недавно, як підозріває поліція, цей Бухгальтер, чи його помічники, через помилку замордували одного нюйорського бизнесмена, званого Пен. Вони хотіли замордувати якогось Орловського, що був колись втаємничений у ґенґстерську організацію Бухгальтера. Поліція віднайшла Орловського, але той не хоче нічого видати. Бувший спільник Бухгальтера, Ґураґ Шапіро, кілька місяців тому сам віддався в руки поліції, щоб відсидіти кару двох літ тюрми. Тепер поліція підозріває, що він зголосився до тюрми, щоб урятуватись перед Бухгальтером.

ПОЛІЦАЙ ЧЕРЕЗ ПОМИЛКУ ЗАЯСТРІЛИВ ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК. — Поліцай Лоіс Пенза, підпивши собі, почав на однім подвірю із заліззям стріляти до влучі. Одна з його куль пробила стіну стоячої там шопи і в середині поцілила в голову неґра, вбиваючи його на місці. Поліцая арештували. Та у вязничній келії він сплів собі петлю зо спідного білля та й повісився.

РУЗВЕЛТ ЗАСТАНОВЛЯЄТЬСЯ НАД ЗАКОНОМ ГЕЧА.

ВАШИНГТОН. — Закон Геча, який забороняє всім федеральним урядникам, головно тим, що мають щонебудь до діла з суспільними підмогами, встрявати в політику, стане дійсним законом щойно тоді, коли його підпише президент. Та, президент ще застановляється, чи підписати його, чи ні. Покищо він тільки зазначив, що цей закон „загальниковий", одначе ще також не сказав, що його не підпише.

ОСУДИЛИ „ТРОСТ" МАШИН ДО ПИСАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Суд признав винуватими „змови", або „тросту", чотири великі фабрики машин до писання, Ремінґтон-Ренд, Ондервуд, Роял і Смит. Згадані компанії змовлялись щодо ціни. Індустрія виробу машин продає що року на 50 міліонів долярів продуктів.

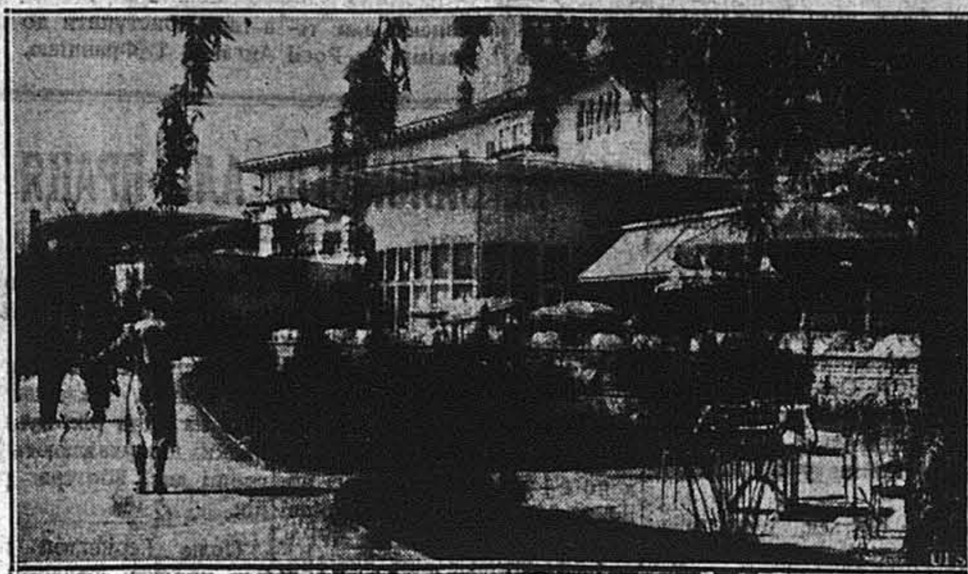
ТЕРТЯ НА КОНҐРЕСІ БАПТИСТІВ.

АТЛЯНТА (Джорджія). — На світовім конґресі баптистів прийшло до словного тертя між анґлійськими представниками, які обороняли демократію й осуджували національ-соціялізм та фашизм, і німецькими та італійськими представниками, які обороняли свої режіми й твердили, що християнство не можна причіплювати тільки до якоїсь одної правлячої системи.

ЩЕ ПРО „МОРАЛЬНЕ ОЗБРОЄННЯ".

ДЕЛЬ МОНТЕ (Каліфорнія). — На світовім конґресі „морального озброєння" забирали слово представники скандинавських держав і твердили, що „моральне озброєння" у їх краях поступило досить далеко й унаслідок того панує в них згода між поодинокими суспільними клясами, як теж повна толеранція супроти інших народів. Бесідники підкреслялм, що засади „морального озброєння" в їхніх краях пропаґували письменники, мистці, а далі суспільні діячі, промисловці й робітничі провідники.

„Правдива демократія залежить не лише від закону й інституцій", говорив один із них. Це питання спільної відповідальности. Вона вимагає виховання нового типу чоловіка, отвертого, свобідного, безстрашного, який бере на себе відповідальність, жие в дружбі з іншими людьми, любить свій край і слухає Бога. Ви не можете створити доброї демократії з поганих демократів".

ВИСТАВА, АЛЕ ІНАКША.

Рівночасно, як в Америці відбуваються аж дві велизечні вистави: в Ню Йорку й в Сан Франсіско, відбувається в швайцарськім місті Ціріху Краєва Швайцарська Вистава. На світлині: модель модерного готелю, виставлений на тій виставі. Вистава стягає велике число европейців.

НОВІ БАГАТІ ДЖЕРЕЛА НАФТИ В СОВЄТАХ.

У найбільшім осередку совєтського нафтового промислу, Баку, натрапили на нові, незвичайно багаті нафтові джерела. Один із нововиверчених шибів має видайність 500 тон ропи на добу.

КАНАДА МАЄ НАЙВИЩІ ПОДАТКИ.

Американська Академія Політичних і Суспільних Наук оповістила, що Канада має найвищі муніципальні податки в світі. Ось листа податків: Канада має $40.6 пересічно на 1 мешканця; Злучені Держави 36, Німечина 26.8, Японія 26.1, Голяндія 21.5, Англія 19, Італія 12, Франція 1.7, Полща 11.6, Швеція 3, Швайцарія 1.5, Бельгія 0.3.

КРИТИКУЮТЬ УРЯД ЗА СУДЕТСЬКИХ НІМЦІВ.

Добродійне Товариство Синів Англії, яке завсіди занимає слово в іміграційних справах, критикувало на своїм зїзді в Вінніпеґу доміняльний уряд за те, що до Канади впущено судетських Німців, які поселились у тій частині Піс Риверу, що належить до Британської Колюмбії. Згадане товариство домагається, щоб канадійський уряд впустив таке саме число анґлійців з Великої Британії і на таких самих умовах.

ДВА РОКИ ЗА КРИВОПРИСЯГУ.

Стефан Никифорук з Ошави, Онт., був засуджений на два роки тюрми за кривоприсягу, що трапилось прямо через дурницю. Никифорук гнав заскоро автом і його пізвано до суду. Щоб „вибрехатись", він дав знайомому юнакові 20 долярів нагороди, щоби посвідчив на розправі в його користь. Але не вдалось, бо юнака зловлено на кривопросязі й він пішов на чотири місяці до вязниці, а тепер Никифорук дістав два роки. Суддя Мекібон замітив при тій нагоді, що він не може ніяким способом зрозуміти, чому саме Никифорук заплатив юнакові 20 долярів оминути кару за скору їзду, що виносить десятку, наражуючи юнака й себе на серіозні консеквенції, получені з кривопросягою.

НІМЕЧЧИНА ЗАБОРОНИЛА РЕКЛЯМУВАТИ АЛЬКОГОЛЬНІ НАПИТКИ І ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ.

В німецькій пресі появилися численні комунікати про велике обмеження реклями алькогольних напитків і тютюнових виробів у цілій Німеччині. В майбутньому не буде вільно вести ніякої пропаґанди за поширення консумції алькогольних напитків і тютюнових виробів, зокрема між молоддю, бо вони впливають погано на стан здоровля. Одночасно в цілій Німеччині поведуть енерґійну акцію за консумцію безалькогольних напитків. Ще більшим обмеженням підлягатиме реклям тютюнових виробів. З усіх реклям за поширення тютюнових виробів усунуть постаті жінок і розвинуть найенерґійнішу акцію проти курення тютюну між молоддю і жінками.

ПРОЄКТ БУДОВИ МОСТА, ЩО ПОЛУЧИТЬ ШВЕЦІЮ И ДАНІЮ.

Три роки тому повстав проєкт будови моста, що получив би Данію і Швецію через пролив Ересунд. Тепер цю пропозицію урядово закомунікували міністрам комунікації обох держав. Проєктодавець інж. Кампман заявив, що коли оба уряди не погодяться фінансувати будову такого моста, то його побудують приватні підприємства.

ЖАДАЮТЬ РЕЄСТРАЦІЇ ЧУЖИНЦІВ.

Відділи Канадійського Леґіону в Саскачевані і Принс Алберті ухвалили резолюцію, в якій домагаються від канадійського уряду, щоби переведено реєстрацію всіх чужинців у Канаді.

Причина, чому ухвалено таку резолюцію, є та, що ситуація в Европі напружена, а в Канаді посилили свою діяльність організації, які противляться демократичній системі правління.

БАТЯ ІНТЕРНОВАНИЙ.

Влада протекторату відмовила відомому фабрикантові обуви Баті дозволу на виїзд за кордон. Одночасно передано його під поліційний нагляд.

ДИВНЕ САМОГУБСТВО СЕЛЯНКИ.

Кримінальна хроніка в ґазетах наших днів незвичайно багата. Зокрема у великих містах гине що дня кілька осіб з ріжних кол суспільности, накладаючи на себе руку. Але як розуміти оцю цікаву, хоч незамітну і тиху подію, що про неї пише преса? Випадки самогубства — читаємо — поміж віруючими, зокрема поміж селянством, назагал дуже рідкі. Незвичайна під цим оглядам подія скоїлася недавно на Дубенщині. Перед святом Вознесення йшло до Почаєва багато паломників. Один з жіночих гуртів паломництва ночував по дорозі у селі Підвисокому біля Дубна. Жінки йшли із далекої Холмщини. Одна з селянок, яку називали Аґафія (назвища паломники не знають) була дуже схвильована і безконечно оповідала одну й цю саму історію про закриття церкви в її парохії. А вночі у Підвисокому, коли всі полягали спати, селянка Аґафія ще довго молилась і потім непомітно щезла. Ранком знайшли її неживу у глибокій студні... Ця подія викликала на почаївському празнику велике враження серед мас вірних.

НАПАД БАНДИТІВ НА СЕЛЯНИНА.

Вночі з 19. на 20. травня ц. р. невислідженi досі бандити напали на дім багатого господаря Павла Мотиля в Глинній, пов. Бережани, в цілі грабунку та важко його поранили. Одначе грошей не вспіли знайти, бо сполошені втекли. — Цікаво, що тієї самої ночі поздирав хтось усі вінці та національні прапорці з хреста знесення панщини в селі, як також з Володимирівського хреста біля церкви.

НЕ ЛЮБИВ БАНКІВ — СТРАТИВ ПЯТЬ І ПІВ ТИСЯЧІ ДОЛЯРІВ.

Сіенарський інжинір у Вінніпеґу, Джан Ґарлент, не любив банків, а особливо противився тому, що на банкові чеки треба наліплювати ще стемплі. Отже Ґарлент тримав усі свої ощадности — $5,500 — у пивниці. Кілька днів тому, коли він пішов до пивниці, щоб узяти собі кілька долярів, не застав там ані цента. Всі гроші хтось украв.

ХОЧУТЬ ЗАГАРБАТИ ПОЧАЇВСЬКУ ЛАВРУ

ЛЬВІВ. — „Діло" з 14. липня б. р. пише, що в католицькому часописі „Мали Дзеннік" (ч. 184) появилася стаття під таким заголовком: „Ревіндикація Почаївської Лаври — справа пильна й дуже важна". Цей часопис видають духовні особи з „Міліції Непокаляней", а не, як пише „Діло", якісь люди з вулиці, що не потребують з нічим рахуватись і нічого соромитись. Тому від духовних з „Малого Дзенніка" требаб вимагати якогось примітивного знання історії й християнсько-етичного відходу до справи, а бодай запамятати 10-ту заповідь: „Не пожадай ніякого добра, що є твого ближнього". Та польські отці виходять із заложення, що „з огляду на зміцнення ревіндикаційної акції на Волині" треба тепер цілої сітки нових костелів і тому беруться „ревідикувати" Почаївську Лавру. „Діло" питає: Хто в кого забрав Лавру? Що тут відбирати? Таж Лавра ніколи не була ні одної години римо-католицьким монастирем і ніколи ні одного дня не належала до поляків. Зате історична правда стверджує, що почаївський монастир від самого початку був православним і належав до українців. Від 1713 р. став він унійтським, але все належав до українського народу, а від 1831 р. почаївський монастир під іменем Лаври знову перейшов у руки православних. Історична відомість про почаївський монастир сягає дати 11. лютого 1213. Це акт дарування маєтку на монастир, т. зв. „Дипльомат", якого зміст переданий у листі короля Жигмонта з 20. травня 1527 р. Лист писаний українською мовою.

НОВА ВЛАДА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

УЖГОРОД. — Мадярський уряд установив остаточно таку владу для Карпатської України: барон Переній реґенційний комісар. Його співробітники є: д-р Олександер Бескид, о. д-р Юрій Марина і Михайло Демко. Поодинокими жупами (адміністраційними одиницями) кермують: ужгородською д-р Юрій Дюрич і д-р В. Балаж, береґівською д-р Корнелій Бескид і д-р Арпад Халмош, а хустською Адальберт Ришко і д-р Павло Коссей. До парляменту в Будапешті покликано 10 представників, а до вищої палати двох: д-ра Осипа Камінського та о. А. Ільницького.

ВІДПЛАЧУЮТЬ ЗРАДНИКОВІ БРОДІЄВІ.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" з 15. липня подає репортаж про сумну долю руссо-мадярона Бродія. Пише, що Бродій, цей „борець за злуку Угорської Руси з короною св. Стефана", тепер мадярам уже непотрібний, а навіть невигідний. І тому Будапешт зачав кампанію проти Бродія при помочі мадяронських священиків. Ті останні видали відозву, яку „Новий Час" передрукував уцілості. А в тій відозві взивається нарід стояти при о. д-рові Марині, що є „канонік, професор, віцеректор і душпастир", коли Бродій ніщо інше, а тільки „сільський дяк". Тепер знову, пишеться у відозві, провадитиме народом духовенство, що вже 1,000 літ ним провадило і що знає не лише по „руськи, але й по мадярськи говорити". Відозва звертається також і проти Фенцика.

НАПАД НА ҐРЕКО-КАТ. ЄПИСКОПСЬКУ ПАЛАТУ.

ПЕРЕМИШЛЬ. — У ночі з 12 на 13 липня пробували бандити ограбити ґреко-кат. єпископську палату. Та бандитів завважив сторож і повідомив поліцію, яка зараз прибула. Прийшло до стрілянини. Бандити, а було їх три, відстрілювались і видали 50 стрілів. Одного бандита вбито, другого спіймано, а третій утік.

„НАЧАЛЬНИЙ РЕДАКТОР".

ЛЬВІВ. — Усі українські ґазети, як пише „Новий Час", мають тепер одного спільного „начального редактора". Є ним — новий польський пресовий декрет, а властиво — польський цензор, що урядує на підставі того декрету. Покищо ще законно не приказують, що має українська преса писати, але вже і в тому напрямі дещо робиться. Вже є перші спроби польської влади в напрямі „позитивної орґанізації прилюдної опінії". Та, як підкреслює „Новий час", уся українська преса всіх політичних напрямків таки далі непохитно обороняє засади свободи слова і своєї самостійности. Тому вплив польської влади не в тому, що вона наказує, як передусім у тому, що вона заказує, бо тут урядує — польський цензор.

ЦІКАВА ПОЯВА.

ЛЬВІВ. — Накладом „Нашого Прапора" вийшла цікава і цінна книжка великого формату п. з. „Підручник кравецьких кроїв". Книжка має 100 сторінок і 61 рисунків. Написав І. Дропа, визначний фахівець кравецтва, що працює у своєму фаху 32 роки. Автор поставив собі завдання: дати готовий підручник найновіших кроїв усіх родів одягу. З нього можна навчитись модерного крою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале іть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕВТРАЛЬНОСТЕВЕ ФІЯСКО

У конґресі ще й досі не вирішено питання невтральностевого закону, що має встановити поведінку Злучених Держав на випадок світової війни. Боротьба за цей закон розгорілася до того, що президент Рузвелт загрозив виїхати по краю на кампанію, щоби переконати край, що лише його думка відповідає інтересам краю та що перемога противної думки є допомогою для Гітлера й Мусолінія. Коли справа доходить до такого розгарячення, то вона заслугує на вияснення.

Ведеться тут боротьба між двома поглядами. Як кажуть самі, себе взаємно поборюючі сторони, одній стороні йде за те, щоб заборонити довіз зброї, амуніції й усякого воєнного приладдя котрійнебудь воюючій стороні, а другій за те, щоб не забороняти довозу такого товару, але дозволити його продавати лише за готівку. Щоб знати справжню ріжницю між двома становищами, треба передовсім знати деякі факти.

Передовсім факт, що Франція й Анґлія своїми фльотами панують над водними дорогами по Атлянтику й панувалиб над ними певно на випадок війни. Через те вони одні можуть купувати товари в Америці, до чого зрештою вони мають тут величезні припаси золота, яких Німеччина й Італія не мають.

Одначе ні Франція ні Анґлія воєнних матеріялів мабуть тут купувати не будуть, принаймні не у великій скількості, бо вони їх самі виробляють. Вони будуть либонь, як у першій великій війні, купувати лише поживу, бавовну, мінерали й хемікалії, до яких заборона вивозу амуніції не відноситься. Через те між існуванням закону про заборону вивозу амуніції та його знесенням нема основної ріжниці в практиці. Одначе ухвалення закону про дозвіл торговлі лише за готівку автоматично скріпив би силу держав, що контролюють море, ще далі обмежувати торговлю морем. Такий закон немовби казав цим державам: „Купуйте собі в нас все, що хочете, але за ґотівку й возіть це добро самі!" Крім цього такий закон автоматично поставив би межі закупнам воюючих сторін в Америці, бо їм не вільно би затягати позичок і ними платити за свої закупна. Це значно унеможливилоб можливість втягнення Америки у війну по тій стороні, котра в Америці зазичилася на більшу суму.

Більшість американського народу хоче на випадок війни двох річей: перше, щоб уряд не пустив Америку у війну; друге, в межах першої умови дати допомогу тим державам, з котрими Америка симпатизує. Хоча президент Рузвелт каже, що досягнення цих цілей можливе лише дорогою ухвалення його пляну, багато людей показують, що всякий розумний арґумент промовляє за те, що цих цілей досягнути можна другою дорогою, котру президент осудив. Вони думають, що досить просту справу замотано й поплутано гарячковими арґументами й ще більше гарячковими кроками з обох сторін.

Вагання Москви

Переговори Анґлії й Франції з Москвою тягнуться вже більш як сто днів. Москва вагається, Москва шантажує, Москва кокетує держави „осі". Таке пишуть ґазети. Деж причина цього вагання?

Його стараються вияснити кореспонденти деяких европейських ґазет, які були свого часу в Москві, а серед них і знаний свого часу московський дописувач віденської преси, Н. Бассехес. Він там пояснює факт, чому кремлінські міродатні кола стримуються заключити союз із західніми демократіями:

З самого початку советської влади боролася вона з европейською ітнервенцією. Але ще більше ніж збройної, боялася вона інтервенції духової. Ось чому в цілім СССР не знайдете европейського часопису; ось чому так мало є европейських кореспондентів у СССР. Ось чому ті европейці, що перебувають у Советах, радикально відтяті від усякого контакту з населенням.

Влада боїться, щоб чужі европейські ідеї не захитали комуністичною ідеольогією, яка є безконкуренційна тільки тоді, коли посідає **монопольний** вплив на людність. Колиж та Европа, хоч би лише Анґлія й Франція, стала союзниками, приятелями С. С. Р., то з впливами европейських думок на советську людність уже **тяжко булоб** змагатися. Думкам **заприязненій** демократії лекше було би проникнути в душі советських громадян, ніж думкам **ворожої** демократії. А таке проникнення булоб **дуже небезпечне для большевицького режіму.**

Можна уникати психічного контакту з ворожою державою. Але як того контакту уникнути з союзником? Не можна китайським муром відгороджуватися від людей, з якими завтра доведеться може разом, як із союзниками, боротися проти спільного ворога...

Тісний договір із західніми демократіями загрожував би советській ідеольогії і її безконкуренційним впливам на людність СССР. Крім того треба булоб зліквідувати й роботу комінтерна, бодай у союзних державах, бо не можнаж булоб розкладати армій і уряд союзної країни!

Демократичні країни, або бодай деякі їх ґрупи, відкидають союз із Росією з обави перед впливами комунізму. Росія боїться Союзу із західніми демократіями зо страху перед впливами ворожих комунізмові ідей заходу...

Хто знає, яку ролю відіграв контакт царської Росії з Европою підчас наполеонських війн у процесі кристалізації сил, ворожих пануючому тоді в Росії режімові (повстання декабристів 1825 р., ніґілізм і т. п.), той легко зрозуміє, яку **небезпеку для теперішнього режіму** в Росії теж мав би тісніший контакт Москви з західньою Европою..,

Ось чому боїться Москва заключити союз з Анґлією і Францією, ось чому вагається вона. Ось чому великий голос у Кремлі мають „товариші", які радять почекати, аж посварена Европа вискубає собі взаємно всі піря в евентуальній війні, щоби потім Росія могла зявитися на полі бою як важний чинник, не понісши ніяких жертв.

Очевидно, що може прийти до цього, що Анґлія буде аж так далеко уступати, що Советам не буде іншого виходу, а таки приступити до союзу з Анґлією і Францією.

НЕ ЗАПОМОГА, АЛЕ ПРАЦЯ

Адміністратор WPA, полк. Герингтон, сказав на конференції громадян, яка відбулась 20-го червня 1939 року в Істес Парку в Колорадо, що в пляні WPA є давати людям не запомогу, але працю. Так воно є і так буде ще довгі роки. Треба знати, що ті бідні люди, які працюють на WPA, роблять хосенне діло для громади.

„Я думаю", сказав полк. Герингтон, „що неправильно булоб говорити про WPA, що це допомога. Не забуваймо на те, що праця є працею, без огляду на те, в якій формі і серед яких обставин ми її виконуємо. Я не годжуся з думкою, що коли громадські установи дають потребуючим людям нагоду заробітку, то ніби це вже не робота, а щось інше. Програма WPA — це робота".

В дальшій своїй промові полк. Герингтон сказав, що надвишка робітників в Америці буде ще довго і її треба використати власне для такого діла, яке ми робимо тепер. Нарікаючи на безпляновість і недостачі при допомогових роботах, полк. Герингтон сказав:

„Мені здається, що добре булоб, якби ми розрахували час і склали програму не менше як на один рік наперед. В цей спосіб можнаб уникнути недомагання й уліпшити виконування праці на наших проєктах".

Полк. Герингтон доводив, що хоч допомогові роботи йдуть рік за роком, то адміністрація не має права на уложення систематичного пляну в цій справі. Робота на федеральних проєктах мусить бути викінчена до року, тому, що конґрес ухвалює фонди лиш на один рік. Бувають випадки, що ухвалюють на це гроші два,, або три рази на рік.

Полк. Герингтон порівнював проєкти федеральних робіт з такимиж роботами в тоталітарних державах і говорив, що радий з того, що американський спосіб затруднювання робітників не залежить від волі диктатора, якого не можна критикувати. В Злучених Державах така програма праці — сказав Герингтон — „була і є запорукою наших вільних політичних і економічних установ".

Обговорюючи причини, чому саме Америка не може обтрястися від безробіття, полк. Герингтон сказав, що одною з причин є малий вклад грошей в індустрію. Він говорив, що остаточно бизнес поправиться, але це „візьме довший час, ніж дехто представляв собі пару літ тому". Йому здається, що серед таких відносин у модерній індустрії федеральні проєкти відограють поважну й корисну ролю.

„В часі великого безробіття", сказав полк. Герингтон, „одиноким виходом є запомога. Дехто думає, що з економічного боку це добре, але я не вірю. Нерозумно булоб давати здоровим людям запомогу тоді, коли вони можуть сповняти корисну роботу для громади й заробити собі на прожиток на WPA. Булоб дуже немудро й неекономічно, якби міліони спосібних, здорових і високо кваліфікованих людей в Америці марнували свою силу і таланти— дістаючи запомогу. Багато з них осталисяб безробітними раз на все. Для Америки це булаб велика шкода. Не по демократичному булоб означувати міліони наших громадян, як економічно залежних від держави і кидати їх у безнадійність. Памятаймо, що завдяки таким безробітним і безнадійним масам прийшли до влади диктатори. Якщо ми хочемо зберегти демократію, то не робім тої самої помилки. Треба дати безробітним людям нагоду заробити на прожиток і використати їх спосібності для добра громади. Це власне робить WPA.

„Так думаю і маю підставу вірити, що таксамо думає американський нарід".

Треба бути готовим на кожну жертву

Вище сказане вимагає від кожного члена української нації потреби „віднайти себе". Так пише про це старокраєва „Жіноча Доля" (ч. 13—14). І розуміє це так:

„Через наше широке народне поле пливе ріка, яка розділяє народній організм на дві, неспівмірні частини. На однім березі стали „патріоти", що про них писав І. Франко: — „Ти, брате, любиш Русь, як дім, воли, корови", — люди, які свій „патріотизм" трактують тільки, як інтерес; які тому держаться української нації, бо перконані, що це їм, як не сьогодні, то завтра „виплатиться". Сюди належать також ті, що вважають себе начеб за добрих, „щирих" українців, але від багатьох літ, а то й усе своє життя, привикли стояти оподалік від народнього життя, як ті статисти, що придивляються до гри акторів. Навіть у цій хвилині, коли навколо вирує буря, коли котяться грізні хвилі, вони стоять з боку та чекають на ґотове, що хвиля принесе.

„По другім березі тої граничної ріки стали люди, про яких можна сказати, що вони мають глибоке, свідомо пережите відчуття свого українства. Вони сприйняли його в свої серця, як священну ідею, яка не знає обмежень часу. Для них святокрадство, ждати в безділлі на те, що принесе сліпа доля, а навіть відмірювати здійснимість тої ідеї осягами, чи невдачами одного покоління. Як добрий садівник засаджує горіх у землю і чинить це з любови, хоч має в своїй голові ту свідомість, що з овочів може користатиме не він, а той, що колись прийде по нім, — так і вони віддають свій труд, своє здоровля, свої найкращі літа батьківщині, думаючи про тих, що колись прийдуть по них. Для них любов до батьківщини, внутрішня потреба жертвуватись для тої любови, стала заповітом їх життя.

„З гордістю мусимо признати, що до цього активного, здібного до всякої праці й посвяти загалу, поруч із старшими, посивілими в народній праці робітниками, стає на народній ниві й свідома, працьовита й саможертвенна молодь, як інтеліґентна, так і селянська й міщанська.

„Більшість українського народу віднайшла вже свій шлях, — шлях, який для кожного українця може бути тільки один, як один Господь на небі. Цей шлях — це глибоке, доведене до найтоншого нерву нашої душі й мізку, наше свідоме, готове на кожну жертву українство.

„Алеж пасивности, нерішучости, бездільности мусимо позбутися й усі решта, що хочемо мати право звати себе українками, українцями. Останній уже час віднайти себе, придилити до рідного народнього орґанізму та виявити свою спорідненість гідним, достойним, готовим навіть до жертв поступованням".

Пуіґ і Ферретер.

ЧИМ ПОВИНЕН БУТИ ХЛОПЕЦЬ?

(Із катальонського).

Десь — він не знав уже де — прочитав був батько поважну стейку, яка це важна справа, щоби діти самі вибирали собі звання; які то лихі наслідки можуть вийти з того, колиб ми поступили легкодушно тоді, коли рішається справа вибору звання та карієри...

Хлопцеві було чотирнацять літ, він був кремезний та бистрий, як мало хто. Повинно було бути з нього щось путнього. Яке звання повинен би він вибрати йому? Вже була пора ствердити, до чого хлопець має охоту. Воно повинно відбутися трохи святочно. Запросив дві тітки, одного вуйка та хресного батька. Вони разом із батьками мали творити свого роду родинний трибунал, а це робило на хлопця велике враження. Він трохи застрашився. Мати сказала хлопцеві: „Завтра рішиться твоя доля. Розваж добре, що відповіш батькові. Не говори на вітер, звання, яке назвеш, повинно бути для тебе приємністю. Подай це, що тобі після доброї надуми буде здаватися найвідповіднішим. Так для проби: Що тобі найбільше сподобалося би?

Розмріяний, задуманий хлопець відповів: „Дозволь мені подумати ще одну ніч. Гадаю, що не помилюся.

— А що ти подумав?

— Я волів би про це не говорити наперед. Коли я тобі сьогодні скажу одно, а завтра щось іншого, то ви моглиб думати, що я сам не знаю що хочу. Завтра скажу при всіх.

Мати згодилася та була вдоволена, що має таку втропну дитину.

Хлопець не міг спати всю ніч. Як перед заслоненими вікнами став сіріти ранок, у змученій голівці хлопчини кружляли три звання. Коли йому не дозволять на перше, він подасть друге, а коли й на те не згодяться, то назве третє...

Пополудні зійшлися свояки. Прийшла рішаюча хвилина. Почалася короткою батьковою промовою, другу промову виголосив хресний батько, потім тітка стала лагідно напоминати. Потім прийшло питання, що мало рішати про долю: „Чим найрадше хотів би ти бути, як підростеш?"

Мати малощо не була горда, тітки всміхалися, мужчини поглядали вижидаючо.

— Моряком, — сказав хлопець отверто.

Всі видивилися... Моряком, коли море так далеко і ніхто з родини не був на морі! Хлопець дуже розчарував їх. Ця відповідь виглядала для них не лише немудра, але й дуже фантастична. Як міг цей мрійливий дурник прийти на таку думку?

— Яким моряком? — підсміхнувся батько — є моряки воєнної і торговельної фльоти, є моряки та капітани й інші, що працюють при линвах. Є теж моряки, що провадять рибальський корабель... Яким то задумав бути?

Батька бавив цей дивний помисл хлопчини.

Хлопець відповів поважно:

— Я хотів би бути керманичем. Тоді я буду перший після капітана й кермуватиму кораблями, що пливуть до далеких країн, де живуть інші люди ніж у нас, дивні дерева та птахи з дивовижним опіренням.

— Та хіба не при воєнній фльоті? — перебила мати тривожно.

— Ні, при воєнній фльоті не хочу.

З інших ніхто не брав поважно його відповіди. Пропало довіря, яке вони мали до хлопця, як до розумної дитини. Мамі кровавилося серце, як вона подумала, що її синок буде на морі, а грозитиме йому хуртовина та підводні хвилі та дивні морські потвори. На саму згадку, що може не бачитиме сина цілими місяцями, зайшли їй очі сльозами. Мати відчувала, що мусить помогти дитині в таку хвилину. Може нерозум матері заглушував журу. Вона виправдувала його відповідь, пояснювала, що він тому вибрав собі таке звання, що любив малювати кораблі. „Йому як лише попадеться в руки якийсь часопис — говорила вона — або якийсь образок із морем і кораблями, то він наче несвій. Нераз подибала я його на стриху при вікні, звідкіля видно пристань, а в погідні дні навіть кораблі, як причалюють і відпливають. Оповідання про море й моряків та про досвідні подорожі читав він усе найрадніше. Цієї своєї відповіди не схопив він так із повітря. Я гадаю, що він дійсно має охоту бути моряком. Та я перша не раджу йому та волілаб, щоби він призадумався над чимсь іншим.

Всі були такої самої думки. Та передовсім слова хресного батька прохолодили одушевлення хлопчини для моряцького звання. Саме тому кілька днів читав він — мовляв — що нема ніяких виглядів для карієри моряків і капітанів. Навіть сини моряків, які чейже ще найскорше моглиб мати охоту до такого звання, не вибирають його. Всі пішли на суходіл. То булаб служба без слави та користи. Моряцьку школу замкнуть, бо замало цікавляться нею.

Хлопець відступив від цієї думки.

— Отже, — озвався батько — що тепер? Світ і без моря доволі великий, а добрих фахів є чимало. Тож говори!

Хлопець відповів: — Я рад би бути летуном.

А то раз! Це що знову! Чи хлопець хоче мати їх за дурнів? Вуйко, хресний батько, батько й мати та тітки злякалися ще більше, ніж передтим. Якто така думка могла прийти хлопцеві до голови! Це було ще більше незрозуміле, ніж бажання бути моряком. Навіть мати не вміла пояснити того. Як міг хлопець зрозуміти це нове, ще дивовижніше замилування хлопчини до чогось, що навіть не заслугувало на назву „звання"?

Дитина сама пояснила це. Вже здавна одушевлялася в кіні літаками та пільотами. А два роки тому один летун мусів осісти недалеко села. Як летун направляв літак, хлопці цілими годинами оглядали апарат із близька. А пільот за той час розповідав глядачам дивні геройські пригоди. Вкінці він спитав хлопців: „Хто з вас хотів би бути летуном?" І, не ждучи на відповідь, поклав руку на голову одного хлопчини, що стояв побіч нього, та сказав до нього: „З тебе буде летун. Ти виглядаєш на рішучого та відважного..." Потім відлетів наче птах... Батько не міг здержатися, щоб не запримітити: „А коли тобі так якийсь злодій був сказав, що ти повинен бути злодієм..."

Хлопець не дав себе збити з пантелику. Навіть, колиб літак був не осів біля села, він рад би бути летуном. Моряком або летуном.

— Мені хочеш це говорити? — крикнув батько сердито. — Той чоловік, що злетів із повітря, здавався тобі якоюсь казковою істотою, що ширяє у хмарах, а головою досягає неба. Такі ви діти: фантазія і більше нічого. А я здався на тебе, на твій розум!

Хлопець боронився, трохи ображений і трохи непевно. Відчував, що його не зрозуміли. Коли він лише міг виразніше висловитися! Море й повітря, далекі, ясні простори, з їх світлом і небезпеками, він так любив їх, його молоде серце тужило за пригодами. Мріяв про славу, як мало котра дитина. Ще ніхто в селі не сказав, що хотів би бути моряком або летуном. Він один бажав це.

Родина була проти нього, похитувала головами. Від першого звання відмовили його. Теперже не оплачувалося тратити ні слова. Було зовсім неможливо. То була глупота, щось смішного. Навіть мати не дріжала, як передше, коли подумала, які небезпеки грозять від моря. Так напевно знала вона, що її син, ніколи не літатиме в повітрі.

Батько глумливо висловив

З ДНЯ

ГРЯЗЬ МОСКВИ.

Нюйорські большевицькі ступайки з „УЩВістей" щораз побивають осяг у своїх змаганнях осягнути найвищий щебель нікчемности. Обороняли вони колись крівавий режім Сталіна, коли той виселював сотки тисяч українських селян на Сибір, або коли міліонами виморював голодом. Обороняли, коли він тисячами розстрілював українських письменників, учених, мистців, серед них чимало комуністів, як ось Хвильовий, Скрипник, Любченко, Шумський та інші.

А тепер ті безсоромні наемники Москви стараються на приказ Москви зогидити одну з найкращих сторінок нашої історичної минувшини, а саме спробу гетьмана Мазепи визволити Україну з обіймів Москви, зпід настирливого втручання в українські справи царя Петра Першого, який, за словами Т. Шевченка, „розпинав Україну".

ЩО ПИШЕ БОЛЬШЕВИЦЬКА ГИДОТА.

Пишуть українськими буквами і словами ці московські запроданці про цей полтавський бій у своїй газеті з 22. липня ц. р. таке: „В Радянському Союзі обходжено роковини полтавської битви — шведсько-російської війни, в якій тодішній гетьман України Мазепа відограв роль зрадника, ставши по стороні шведської інтервенції". А в тім же самім числі, в статті якогось В. Дядиченка під заг. „Герої визвольної боротьби", ці московські лакеї знов називають Мазепу „зрадником"; а водночас славословлять московського царя Петра I. та його генералів Шереметєва й Келіна, які під Полтавою 1709 року осягнули перемогу над шведсько - українськими військами.

ПРОГРА ПІД ПОЛТАВОЮ, ЦЕ ГРІБ УКРАЇНИ.

Всі історики однодушно стверджують, що бій під Полтавою був початком кінця політичних аспірацій України тодішньої доби. По тім бою Москва касувала автономні права України одні за другими, а в 1722 році вже була впроваджена перша „Малорусская колегія", що зносила всі виборні і законодатні установи України й правила Україною в імені царя, під безпосередніми приказами з Москви.

Як згадано, Тарас Шевченко гостро таврував Петра I. за його імперіялістичну політику в Україні й називав його „це той, що розпинав матір Україну". Тепер ця большевицька гидота вихвалює царя Петра й називає Мазепу „зрадником". Та замітне те, що водночас большевицькі лакеї чваняться тим, що большевицька влада „вшанувала Шевченка" й навіть поставила йому памятник. Чи можна вшанувати поета лише памятником, не вшанувавши його писань, його навчань, його провідних думок?

СИМВОЛІКА ПОЛТАВСЬКОГО БОЮ.

Бій під Полтавою, хоч скінчився прогрою для визвольних змагань України, він став символічним; бо він підкреслює, що між Москвою й Україною є величезна прірва, що ці два краї є цілковито окремими, зо своїми відмінними й розбіжними політичними, економічними й духовими змаганнями.

Тому й память про цей полтавський бій так глибоко вкорінена в душі українського народу. Та це і є причиною великої ненависти Москви до цього символічного бою й тому Москва, царська, „демократична", чи большевицька, все старалась той бій в очах українських мас спотворити.

ЩО РОБИВ ЦАР ПЕТРО?

Вигравши цей бій, цар Петро не задоволився тим, що переможений Мазепа утік з рідного краю, а навіть незабаром умер. Ні, цар Петро звелів по всіх церквах по всій Московії й Україні підчас кожного богослуження виклинати його імя. По цареві Петрі проклони по церквах продовжувались аж до розвалу царської імперії в 1917 р.

ТЕПЕР БОЛЬШЕВИКИ ЦЕ ПРОДОВЖУЮТЬ.

А большевики, які ніби лають своїх попередніх царів за їхню зверхню і внутрішню політику, почали робити те саме, що робили царі, й давай і собі зогиджувати Мазепу за його бій під Полтавою.

Чому вони це роблять? Бо вони в своїй захланній імперіялістичній політиці крок у крок ступають тими самими шляхами, якими йшли царі. А бій під Полтавою має далі свою символічну силу і далі нагадує українцям про ріжниці Московії й України, а також нагадує їм про те, що робота, зачата під Полтавою в 1709 році, ще не скінчена: її треба продовжати.

Критика.

Хтось зробив одному нашому критикові закид:

— Ви відважуєтеся видавати осуд про книжку, навіть не дочитавши її до кінця!

На те критик:

— А чи конечно треба випити аж цілу бочку вина, щоби пізнати, який воно має смак?

В суді.

— Чим ви поясните, підсудний, факт, що зізнання вашої жінки в цілості заперечують ваші?

— Моя жінка, високий суде, не може жити без цього, щоб не говорити щось іншого, як я.

Шотляндка гримає на мужа:

— Бійся Бога, Сміс, наш син проковтнув однопенсову монету.

— Дай спокій, завтра його іменини...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Праця для села Славна.

Старанням Комітету односельчан села Славна, повіт Зборів у Галичині, котрого ціллю є допомогти рідному селу Славній, яку то працю започатковано недавно, зібрано дотепер уже $352.

На лісту ч. 1., на яку збирали грошеві датки п. Михайло Петрик і п. Василь Перій у Ню Йорку, зложили: М. Петрик і пані Анна Бурдиґа з Асторії, Л. Ай., по $25; Василь Перій $20; по $10: М. Креховець, пані І. Кривицька, А. Козмишин і А. Шпак; по $5: З. Розвадовська, Ю. Гомзик, М. Цвігун, М. Періг, Д. Ксьондзик, С. Івашків; М. Паньків $4; по $3: Г. Трухан, І. Періг, П. Оленич; по $2: І. Бикайло, Ф. Ґарматюк, І. Заяць, І. Дуґас, М. Ґоник, М. Мархоцький, Д. Скоцко, І. Нежава; І. Дячук $1.50; по $1: І. Зиґрай, А. Левенець, Й. Олійник, В. Терещук, Е. Кривень, І. Сидор, В. Якиміцький, Н. Луцер, М. Хомяк, В. Опиш, М. Козилець, Г. Неживий, С. Кулик, С. Паламар, І. Слюсар, Е. Боднарчук, М. Бліхарський, Д. Ґула, І. Кривуцький, Д. Шагай, П. Семків, О. Світлик, М. Пізнак, Т. Б., Г. Цебривський, Н. Стасюк; по 50 ц.: І. Скіба, І. Гузар, І. Гусяк, М. Левицький, Н. Близнак, М. Боднар; по 25 ц.: А. Гірак, Ю. Семків.

На лісту ч. 2 збирали Іллія Диґан і Марія Лучка з Дітройт, Міш. Зложили Іллія Диґас $15; Марія Лучка $10; по $5: Н. Нямен, М. Баріда, Д. Стельмах, П. Нескович; по $2: З. Ґлух, І. Свірський; по $1: Д. Опшанський, А. Корп.

Загально на обі листи зібрано $252. З влаштованого балю в травні ц. р. в Ню Йорку чистий дохід виносив $100, що разом робить $352.

З тої суми виплачено на руки Комітету в селі Славна $76, за посередництвом пані Дорки Стельмах; $200 переслано томуж Комітетові через „Обєднання" в Америці; $74 лишається покищо ще в руках нижче підписаного Комітету в Ню Йорку, бо збірки продовжуються.

За Комітет: **Михайло Петрик, Василь Перій, В. Івашків, М. Періг.** — Подав **Дубнянин.**

РОБІТНИЧІ ШКОЛИ ПРИ WPA

Останній звіт WPA про освітню працю говорить, що в двацятьох стейтах під її зарядом існують робітничі школи. Більшість знаходиться в промислових осередках. Учнями в цих школах є переважно члени робітничих юній. Вони вивчають історію робітничого руху, парляментарного права, економіку, англійську мову й учаться публично промовляти. Крім цього в робітничих школах WPA є ще багато інших курсів, на яких приготовляють робітників до активної й хосенної праці в юніях та поширюють їх знання економічних відносин взагалі.

Такі школи для піднесення загального знання робітника зорганізовано з ініціятиви й при помочі провідників місцевих робітничих юній. Наука в цих школах ведеться новим практичним способом. Учасники робітничих курсів не є лише пасивними слухачами даного предмету, але беруть живу участь у дискусіях і спільно обгрунтовують набуте знання.

Робітничі провідники є того переконання, що в цей спосіб людина краще і скорше опановує предмет, ніж тоді, як вона є пасивним слухачем формального викладу. Найкраще опановується науку лише тоді, як студенти спільно демократичним способом даний предмет обговорюють.

Візьмім, наприклад, науку англійської мови. В робітничій школі нема ні студентів, що слухають викладу і відповідають на питання, ні вчителя, що безперервно викладає предмет. Там усі вчаться разом. Один з учнів читає робітничий закон добрих взаємовідносин, а решта студентів уважно слухає, бо це для них важна справа. Вони цікавляться не лише композицією робітничого закону, але й тим, що саме він означає.

В робітничих школах дуже часто послугуються такими важними документами — розбирають їх, переписують їх взичайною, простою і кожному зрозумілою мовою і перекладають чужими мовами. В такий спосіб робітники вчаться не лиш англійської мови, але також пізнають робітничі закони. Крім правопису вони ще присвоюють собі знання з области законодавства.

В робітничих школах учня вважається не лиш як члена суспільности, але теж як члена робітничої кляси. А це дуже важне. В науці англійської мови підбирається таких метод, щоб учня зацікавити; а зацікавиться він тоді, коли крім мови навчиться ще чогось практичного.

В робітничих школах при WPA можна багато дечого навчитись, бо крім науки англійської мови є курси громадянства, парляментарного права, красномовства, економіки, суспільної гигієнти. Є також курси вивчення драматичної штуки, курси для початкових письменників, мистецтва і ріжних фахів. Усього там можна навчитись.

Наукова програма в тих школах так уложена, що кожна особа може вибрати собі найбільш підходячий предмет. Провідники робітничих юній дуже радо помагають охочим до науки робітникам організувати потрібні для них курси і завше стараються знайти відповідне місце для сходин.

До стейтових канцелярій освітньої діяльности WPA напливає з ріжних сторін усе більш і більш домагань, щоб вона поширила наукові курси і дала нагоду робітникам учитися.

Треба зазначити, що за науку ніде нічого не платиться. Ці курси є безплатні. Як збереться 12 чи більше людей, що хочуть учитися, то зараз можна отвирати курс і починати науку. Вчитися можна, чого хто хоче. По інформації можна звертатися або до провідників місцевих робітничих юній, або до інспекторів робітничих шкіл при WPA в стейтах: Аркензо, Каліфорнія, Ілиной, Колорадо, Джорджія, Флорида, Індіяна, Айова, Кензас, Монтана, Місісіпі, Ню Йорк, Огайо, Пенсилвенія, Савт Каролайна, Юта, Вашингтон, Род Айленд і Висконсин.

ЗНАЙШЛАСЯ ДИТИНА, ЩО ЗАГУБИЛАСЯ В ЛІСІ.

У місцевості Дуґалд, Ман., 3-літній Івась Грамяк, що був з батьком у лісі при рубанні дров, відійшов від батька і загубився. Батько, завважившии неприсутність Івася, почав пошукування в лісі. Колиж хлопця не знайшов, повідомив свою жінку, а далі й сусідів, які в числі 40 осіб розбіглися по лісі і шукали дитини майже цілу ніч.

На другий день рано в год. 9-тій дитина, ціла й здорова, показалася на подвірю сусідньої фарми.

З партією, що пошукувала хлопця, був поліційний пес Султан, який є власністю королівської канадійської кінної поліції.

ПРИСУД ПОТВЕРДЖЕНИЙ.

Апеляційний суд у Реджайні потвердив присуд судді Маклейна в Гомболдті останнього березня, який узнав В. Мандрика, крамаря з Кадворту, винуватим обману саскачеванського уряду в роздачі допомоги в сільськім муніципалі Фіш Крік.

Засуд Мандрика на два і пів року вязниці в Принс Алберті остався правосильний. Юлій Сироїшка, директор допомоги у Фіш Крік, дістав таку саму кару, коли признався до подібної провини.

Апеляційний суд заявив, що розправа була переведена добре і що виданий присуд є відповідний.

СКІЛЬКИ Є ВИРОБЛЕНОЇ ЗЕМЛІ В КАНАДІ.

В цілій Канаді є 74,000,000 акрів виробленої землі, з чого 55,700,00 акрів припадає на степові провінції. Кожного року 54,600,000 акрів землі в степових провінціях є під засівами або зорані на сомерфалов. Під сомерфалов є звичайно 13,000,000 акрів землі в степових провінціях кожного року. З 40,000,000 акрів ренчової і невиробленої землі в Канаді 3,000,000 акрів припадає на степові провінції.

СОВІСТЬ ЙОГО ГРИЗЛА Й ПОВІСИВСЬ У ВЯЗНИЦІ.

В манітобській вязниці Гедінглі відсиджував 9-місячну кару за вбивство своєї 6-літньої дочки. Стів Айлер з Вінніпеґу. Дитина померла через удушення від шмати, яку батько запхав у її рот. Але видно, викиди совісти були для нього більшою карою як 9-місячна вязниця, бо повісився на вентиляторі, обмотавши простирало довкола шиї.

МОНТРЕАЛ ЗБАНКРОТУВАВ.

Найбільше канадійське місто — Монтреал опинилось у фінансових клопотах. Управа міста не має чим виплатити запомоги (реліфу) своїм мешканцям і не має де позичити грошей. Банки, які вже дали місту 40 міліонів долярів, більше не хотять позичити. Провінціяльний уряд позичив управі міста $490,000, але тих грошей стане на один тиждень.

те, що всі мали на думці: „Щож, хлопче, мені здається, ти мусітимеш вдоволятися тим, коли будеш дивитися, як голуби літають.

Всі стали сміятися.

Цей сміх хопив дитину за серце. Він утратив відвагу, залякався, став розглядатися довкола. Та знайшов іще стільки сили, щоби сказати: „Є ще щось, чим я хотів би бути..."

Всі відітхнули з полекшею. Мати вірила, що хлопець скаже тепер щось відповідного.

— Кажи, — сказав батько — лише знову не плети дурниць. Скажи нарешті щось розумного.

Хлопець відповів несміливо та вже заздалегідь сумнівався в успіх: Я також рад би бути — музиком..."

Всі розчарувалися. Зате не всі були одної думки. Вуйко та хресний батько думали, що то не так легко бути добрим музиком. Вони знали, яку то славу здобувають концертові музики та які маєтки збивають. Коли пощастило... Мати й тітки дивилися на справу не так рожево. Уявляли собі музиків, які бувало вигравали на ріжних святах — обідрані, нещасливі, погано плачені!... Батько покрутив носом: то вже краще моряком!

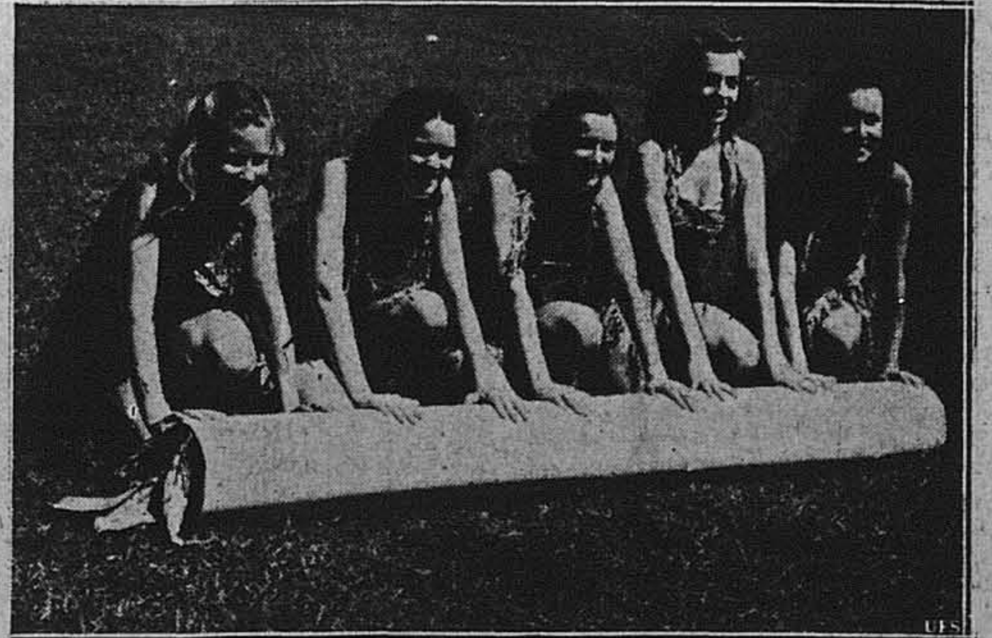
Настала мала суперечка. „Печені голубці не влетять йому самі у рот", сказав хресний батько і вуйко до неуступчивого батька. Батько згодився спитати сина, заки ще відмовив його бажанню: „А на якому інструменті хотів би ти грати?"

„Я хотів би бути капельмайстром!"

Всі зареготалися. Це був новий удар для хлопця. Так само гарно, як кермувати кораблем або літаком, мусить бути правити ритмами й тонами. То було таке саме, неозначене, неясне бажання. Бажання, бути паном великих, дивних, таємничих річей, замісць, щоб вони мали над ним володіти. Хто зна, чи море, повітря та музика не відкриють йому своїх тайн.

А тимчасом родина розважала добрі та злі прикмети музичного звання. Батько порішив справу коротко. „Як би й не було, — сказав він — ми дамо його до блаватної крамниці. Хай плаває по морі перкалів і фляннель, а в повітря буде зніматися по драбинах, звоях і полицях. Замісць диригентською батутою, може вимахувати ліктем. Пізніше, як підросте, може собі робити, що захоче. Я бодай віддам його на науку практичного звання. Ніхто не запримітив нічого, навіть хлопець не сказав нічого, лише був дуже пригноблений.

А вони думали, що він годиться на це...

НА ЧАСІ.

Пять красунь зо стейту Вірджінії скручують велитенський папірос, щоб розголосити Краєве Тютюнове Свято, що має відбутися в Савт Бостоні, Вірджінія, в днях 7. й 8. вересня.

ЩО ВАРТІ ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ?

У ріжних судових процесах, що в них іде про устійнення провини, багато важать зізнання свідків. Проте дуже часто показується, що ці зізнання часто не покриваються з дійсною ходою подій, дарма, що свідок є твердо переконаний у правдивости того, що зізнає.

Наукові досліди, що їх перевели німецькі й швайцарські психольоґи, виказали, що велику ролю в цих випадках відіграє суґестія оточення. Те, що багато людей пригадує собі речі не так, як вони справді були, пояснюють тим, що в людей існують на ріжні, навіть найпростіші явища змеханізовані шаблони зображень.

Психольоґи звертають увагу напр., що на славній картині Рафаеля „Сикстинська Мадонна" рука папи Сикста намальована так, що легко можнаб нарахувати на ній шість пальців. Проте звичайно мало хто досі це завважив, бо кожний привичаєний до того, щоби бачити на людській руці пять пальців, а крім того нікто не є насталений на те, щоби провірити дійсність, відторену таким великим малярем. Привичка, наставлена на те, що в таких самих випадках усе мусить бути таксамо, відіграє теж велике значіння при несвідомих помилках у зізнаннях свідків.

Та ще в більшій мірі на несвідому фальшивість зізнань може впливати суґестія оточення. Про це переконують наглядно дуже цікаві психольоґічні досліди, що звуться „спробою дійсности". Спроба дійсности, переведена професором Вебером, виглядала так: До салі, де відбувалося засідання семинара, вбігли несподівано два замасковані типи, один із револьвером, другий із мячем, і почали між собою коротку бійку, а опісля вибігли. Учасники семинара, коли професор казав їм описати деякі подробиці тієї бійки, і поставив кілька питань, давали на них дуже ріжнородні відповіді. Отже на питання, що мали учасники бійки на головах, одні відповідали, що капелюхи, другі, що шапки, треті, що берети. В дійсності напасники не мали на голвах нічого, але на відповідь мала вплив суґестія так сформулованого питання. Подібно не вміли устійнити свідки події краски одягів обох напасників, ані предметів, які вони мали в руках. Всі ті помилки в зізнаннях у великій мірі повстали під впливом суґестивних питань.

Психольоґ Ґросс наводить інакший приклад. У малому провінціяльному містечку в Німеччині стояв на високому постументі памятник, який зображував постать ученого, що сидів спертий легко правою рукою над правим коліном, наче би писав. Позиція статуї була така суґестивна, що дала притому одному радному піднести сполох, що з колін статуї зникла книжка. І ось між радними почулися голоси заперечення: один казав, що бачив книжку ще рано, як проходив попри памятник, другий, що мешкає коло памятника, теж бачив, що книжка на памятнику є. А ще один радний запевнював, що він був при ставленні памятника і бачив, як книжку припрубовано до колін статуї трьома міцними шрубами. Щойно документи міського архиву виказали, що на памятнику взагалі не було ніякої книжки. Суґестивна інтерпеляція одного радного викликала уявні пересвідчення про існування книжки.

Психольоґ Давбер подає ще інакший приклад. На міському майдані хлопці гралися мячем. Попри них пройшов якийсь хлопець. Ті, що гралися мячем, запросили хлопця, щоби пристав до гри, але хлопець, не відповівши нічого, пішов далі. Хлопці стали над ним злузувати, а тоді — як зізнали учасники забави — хлопець завернувся і відповів їм образливими лайками, за які вони його побили. Проте слідство виявило, що хлопець був глухонімий, отже не міг ніяк лаятися. Суґестія одного з учасників гри вплинула на всіх, і в добрій вірі були переконані, що хлопець вилаявся.

Психольоґи переводять ще такі досліди, що показують якийнебудь образок, а опісля ставлять цілу низку запитів, що стоять у звязку зо змістом образка. І якщо поставити тоді питання про речі, яких узагалі нема на образку, то більшість людей під суґестією цього питання даватиме відповіді, очевидно фальшиві, та проте з переконанням, що ці речі на образку були.

У звязку з тим психольоґи висловлюються проти суґестивних питань у суді, підкреслюючи, що вони можуть мати вплив на обєктивність зізнань свідків.

НЕВИЛІКУВАЛЬНА НЕДУГА?

Глорія Бартон з Ню Йорку, що її свого часу проголосили досмертною калікою внаслідок дитячого параліжу, відсвяткувала свої 11. народини, ходячи власними силами. Ще в 1937 році вона 7 тижнів віддихала при помочі машини, званої залізними легенями.

У лікаря.

— Чи ваша жінка має твердий сон, чи легкий?

— То залежить:

Коли плаче дитина, то вона спить, як забита і я мушу колисати дитину; а коли я прийду додому в ночі пяний, то вона зараз будиться і свариться.

И. Гахман.

СИВЕ ВОЛОССЯ

— Чи ти вже готова? — питав чолвік. Він сидів із капелюхом і плащем у свому кабінеті й нетерпеливо бавився рукавичками.

— Ще хвилинку — відповіла пані Берта.

— Що ці жінки завжди мусять так довго вдягатися, біда їх знає! — бурмотів чоловік.

Пані Берта стояла перед дзеркалом. Сьогодні її чоловік не хотів сам виходити. Він виразно бажав собі, щоб вона пішла з ним. — Я міг би знову раз посидіти з тобою у гарному льокалю — сказав він.

Пані Берта розглядала своє волосся. Мій Боже, незабаром прийде такий час, що годі буде це далі приховати. Але сьогодні він іще не повинен цього завважити.

— Ти ще й далі неготова? — гукав чолвік. Його голос був повний нетерпеливости.

— Зараз, зараз — бентежилася жінка.

Вона знову відкрила сиву волосинку і, шарпнувши, вирвала з голови. Її чолвік так дуже любив темну краску її волосся. — Воно так гарно відповідає до твоїх карих очей — казав він, як він її до шлюбу... Пальці нервово перешукували цілу голову: Мій Боже, таж тут іще десь був цілий жмут сивого волосся...

— Коли це потягне ще довше, то я піду сам — сказав чоловік. Він станув у дверях передпокою.

— Ні, ні, я вже готова — сказала вона, бистрим рухом поправила волосся і вхопила плащ.

Чоловік стояв і дивився. Не помагав їй одягатися. Вона отягалася при вдяганні і ждала, щоби поміг. Бо кавалером він залишився навіть при своїх трицятьох роках подружжя, коли вона постійно побоювалася, що одної днини може його втратити. Якже тепер? Чи вона значила для нього вже так мало, що він міг би виректися в її приявності своєї доброї виховавности?

Щось запекло її в горлі і вона з трудом стрималася, щоб не заплакати.

— Чи ти не схочеш мені помогти? — спитала тихо.

Він не відповів нічого, тільки непорушно дивився на неї. Опісля взяв її голову між обидві долоні і довго та чуло поцілував її в голову:

— Ти моя люба жіночка — сказав.

Жінка була спантеличена. Такого він іще не сказав. Він кликав її у часі їхнього подружжя ріжними пестливими назвами, але так він іще не звертався до неї.

Чоловік поклав обі руки на її плечі.

— Сьогодні ми не хочемо вийти — сказав.

— Ні? — спитала пані Берта здивовано і почервоніла, як сметрик.

— Ні, сьогодні ми випемо дома пляшку вина.

Цього вечора вони сиділи довго одно біля одного. Цілком нова любов повстала між ними. Мовчки він ухопив її за руку і став гладити так, як тоді, коли вони тільки подружилися.

І коли настала пізня година, він підвівся. Узяв ізнову її голову в обі свої долоні і поцілував. Жінка почувала, що він поцілував її знову в те місце, якого передтим торкнувся своїми устами.

— Добраніч, люба жіночко, я ще мушу працювати — сказав чоловік.

Жінка вийшла з кімнати. У своїй спальні вона станула перед дзеркалом:

— Отут він мене цілував — сказала до себе і поклала палець на волоссі. Та раптом застигла: зноміж темного волосся прокрадався з цього місця цілий жмут сивого волосся, що його вона не встигла приховати, коли чоловік нетерпеливився вийти.

Пер. К.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

В середу, 5. липня 1939 р. пополудні, помер трагічною смертю

МИРОСЛАВ ЧЕХОВИЧ,
член від. 87. У. Н. Союзу.

В середу, 5. липня, як він малював хату, прийшли інші хлопці і закликали його, щоб пішов купатися. Як пішов, так і знайшов свою смерть. Покійний був членом Союзу від першого року життя. При смерті мав близько 18 літ. Був похований з церкви св. Василія Вел., в суботу, 8. липня, при громадній участи членів Українського Молодечого Клюбу і великого числа приятелів місцевих і позамісцевих.

Вічна Йому память!

Микола Чехович.

✝

Дня 18. липня 1939. р. помер член Бр. св. О. Николая, від. 99. У. Н. Союзу у Вілкс-Беррі, Па.

ІВАН БУРКО.

Покійний родився 25. цвітня 1879. року, в селі Стрімль, повіт Жовква, Галичина. Вступив до Бр. св. О. Николая й У. Н. Союзу 16. лютого 1919. року.

Похорон відбувся в пятницю, 21. липня 1939., з католицьким костелі. Тіло похоронено на польськім цвинтарі на Гудсон, Па.

Нехай Вашингтонська земля буде Йому пером!

Петро Герман,
секр. від. 99. У. Н. Союзу.

Заінтересувався...

— Но, нарешті мій шеф заінтересувався мною.

— На якій основі таке твердиш?

— Вчора запитав мене, пощо я властиво прийшла до бюра.

—o—

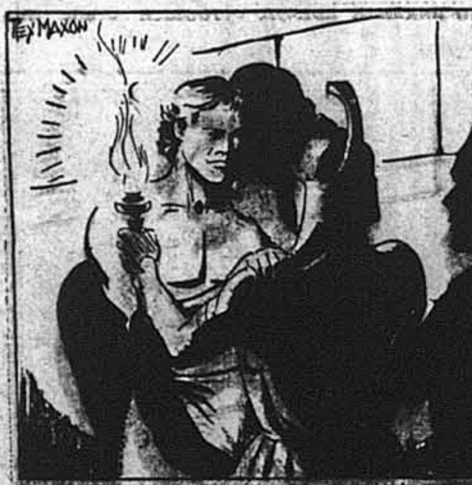
Футро.

— Тату, я чув, що є такі звірята, які що року змінюють футро:

— Тихо будь. Ще мама почує...

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (42)

Потихенько невідомий чоловік втиснувся до келії Тарзана, несучи поперед себе смолоскип. Тарзан обернувся в увагу. Та втім він почув легкий голос: „Тарзан!" Тарзан відразу вгадав, хто це, і відповів потихо: „Гемон!" Оба чоловіки тепер підійшли до себе і положили собі на плечі руки.

Це був знак приятельського привіту в столиці Катне. Гемон заговорив: „Мені прикро, що ти сюди знов прийшов. У нашім місті нещасливе життя". „Всюди, де живуть люди, панує пригноблення і нещастя", завважив Тарзан, та водночас запитав його про причину приходу. Гемон почав розказувати:

„Елекстар, новий король, показався слабодухом. Він підпав під цілковиті впливи поганого чоловіка, званого Томос. Ти знаєш його. В часі твого останнього побуту він був твоїм завзятим ворогом. Він плянував чимало разів тебе вбити, але тоді йому не вдалось", говорив Гемон.

„Що, на твою думку, він зробить зо мною тепер?" — запитав Тарзан. Гемон зрезигновано зворушив плечима: „Хто його знає? Це жорстока і нечесна людина. Крім того вся влада в його руках. Він фактичний король". А по хвилі Гемон додав: „Він готов тебе втруїти, або пробити ножем. Або може віддасть тебе на жир львам".